

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.014:94 (418)

Ольга НЕЖИВА,
orcid.org/0000-0003-4229-6754
доктор філософських наук,
доцент кафедри сучасних європейських мов
Київського національного торговельно-економічного університету
(Київ, Україна) nezhyva@gmail.com

ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ В КОРОЛІВСТВІ ДАНІЯ

У статті проаналізовано особливі риси реалізації політики в галузі освіти в Королівстві Данії. Показано, що історія данської системи вищої освіти – це одна з освітніх експансій, яка спрямовує політику, з одного боку, до рівності можливостей у здобутті вищої освіти, а з іншого боку, до ефективності та кваліфікації. Крім того, це також історія збільшення зовнішнього впливу, державного управління і регулювання.

Важливим кроком стало запровадження таких реформ, які передбачали: можливість зниження рівня відсіву студентів, які провчилися небагато у вищому навчальному закладі; необхідність коригування наявної датської структури вищої освіти; збільшення попиту з боку підприємств та компаній на молодих і гнучких випускників; необхідність створити конкуренцію за студентів між вищими навчальними закладами; необхідність зменшення витрат шляхом обмеження кількості студентів, які навчаються на магістерських програмах. Нині освіта є важливою перевагою держави й суспільства Данії. Все більше іноземних студентів, вихідців із Норвегії, Німеччини, Швеції, Румунії, Литви, приїжджають навчатися до цієї країни.

Ключові слова: Королівство Данія, освітня політика, реформа, університет.

Olga NEZHUYA,
orcid.org/0000-0003-4229-6754
Doctor of Philosophical Sciences,
Associate Professor at the Department of Modern European Languages
of Kyiv National University of Trade and Economics
(Kyiv, Ukraine) nezhyva@gmail.com

EXPERIENCE OF THE REFORM OF THE EDUCATIONAL POLICY IN THE KINGDOM OF DENMARK

The specific features of implementing the policy of education in the Kingdom of Denmark are analyzed in this article. It is shown that the history of the Danish system of higher education is one of the educational expansions, which directs policy, on the one hand, to equal opportunities for higher education, and, on the other hand, to efficiency and qualifications. In addition, it is also a history of increasing external influence, public administration and regulation. Since the Second World War, as in other Nordic countries, Denmark has witnessed a massive increase in the number of students enrolled in higher education.

All the reforms, which took place in the Kingdom of Denmark, have led to the fact that education is the first advantage of the state and society in Denmark. In addition, for many years, the country is considered one of the world leaders in allocating the percentage of GNP for the education system. After all, we see great care about the descendants of the Vikings in the system of higher education. Of course, it should be noted that the Danish higher education system is not the most ideal in the world, but the country has almost come closer to its dream than any country in Europe. An important step was the introduction of such reforms, which included: the possibility of reducing the dropout rate of students who had studied a little at a higher educational institution; the need to adjust the existing Danish structure of higher education; increasing demand from companies and companies for young and flexible graduates; the need to create competition for students between higher education institutions; the need to reduce costs by limiting the number of students enrolled in master's programs. Today, Danish higher education includes university and non-university sectors (colleges and academies). There are four types of institutions offering higher education programs. Education is now an important advantage of the state and society in Denmark. More and more foreign students from Norway, Germany, Sweden, Romania, Lithuania, come to study in this country than Danish students go to study abroad.

Key words: Kingdom of Denmark, educational policy, reform, university.

Постановка проблеми. В умовах інтернаціоналізації світового простору, політичного, економічного й культурного зближення країн виник єдиний Європейський освітній простір. Процес європейської інтеграції постійно впливає на всі сфери життя нашої країни, зокрема на освітню сферу. Болонська система щодо реформування вищої освіти стала одним з елементів євроінтеграції. Україна прагне увійти в цей загальноосвітній простір, і щоб досягти цього вона тримає стратегічний курс на інтеграцію в Європейський Союз (далі – ЄС). Зважаючи на спільні кордони з ЄС, а також на культурно-цивілізаційну й історичну наближеність України до західноєвропейської спільноти, доречно постає необхідність у вивченні процесів цієї інтеграції та її перспектив для розвитку України.

Отже, Україна має нові завдання в системі вищої освіти й повинна знайти способи їх вирішення. Один із них – вивчення досвіду країн ЄС, оскільки вони вже пройшли шлях подолання труднощів та вирішення проблем у системі вищої освіти, які виникли через ініціацію Болонського процесу.

Аналіз досліджень. Про актуальність проблеми свідчать також багато публікацій і досліджень з теми як вітчизняних, так і закордонних учених, серед яких В. Адрущенко, О. Базалук, Н. Сухова, С. Клепко, Д. Свириденко й інші.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз реформ, які відбулися в освітній політиці Данії.

Виклад основного матеріалу. Історія данської системи вищої освіти – це одна з освітніх експансій, яка спрямовує політику, з одного боку, до рівності можливостей у здобутті вищої освіти, а з іншого боку, до ефективності та кваліфікації. Крім того, це також історія збільшення зовнішнього впливу, державного управління і регулювання. Із часів Другої світової війни, Данія, як і інші країни Північної Європи, стала свідком масового збільшення числа студентів, які навчалися у вищих навчальних закладах.

Проте Данія не одразу стала світовим взірцем найкращої освіти з її високою якістю. Цьому сприяла низка реформ, які здійснили в країні в освітній системі (1990–2000 рр.). Ці реформи сприяли тому, що Данія стала однією з тих країн, які пішли далі в реалізації ініціатив у Болонському процесі. Так, Данія представила структуру бакалавр – магістр 1993 р., і постійно розвиває докторські програми. В університетських коледжах 2001 р. офіційно затверджено ступінь професійного бакалавра.

Данія значною мірою реалізувала чотири основні цілі в Болонському процесі, як-от: структура, система оцінювання, мобільність та забезпечення

якості. Водночас Данія широко впроваджує систему контролю якості.

Незважаючи на те, що Болонський процес досить різко офіційно реструктуризував вищі навчальні заклади в Данії, були більш скромні де-факто зміни у профільних програмах. Так, нещодавно побачили світ нові міждисциплінарні програми, передусім у нових вищих навчальних закладах. Ці нові програми є результатом нових інституційних стратегій для залучення студентів на все більш конкурентному ринку.

Крім того, освітня структура створена через низку реформ, здійснених протягом 1990-х рр.

Важливим кроком стало запровадження 1993 р. реформ, які передбачали:

- можливість зниження рівня відсіву студентів, які недовго провчилися у вищому навчальному закладі;
- коригування наявної данської структури вищої освіти, як у більшості інших країн;
- збільшення попиту з боку підприємств та компаній на молодих і гнучких випускників;
- конкуренцію за студентів між вищими навчальними закладами;
- зменшення витрат шляхом обмеження кількості студентів, які навчаються на магістерських програмах.

Того ж року, після дипломного навчання введено нову базу для досліджень, яка сприяла зміцненню університетів.

Отже, вищезазначені реформи спонукали до встановлення нових освітніх рівнів у данських університетах: бакалавра, магістра та доктора філософії. Крім того, останніми роками багато зусиль докладено до створення загальної рамки для навчальних програм в університетських коледжах. Так, у новому Законі про вищу освіту короткого циклу, який набув чинності 1998 р., зазначено, що програми академії професійної вищої освіти стали ширшими і більш прозорими, з більш широкими можливостями для студентів, які хочуть продовжувати навчання за освітніми програмами середнього або довгого циклів.

Крім того, влітку 2000 р. парламент ухвалив два закони, які створили нову правову й інституційну основу для вищої освіти середнього циклу. Адже з 1970 р. були деякі проблеми стосовно цих програм і установ. Однією з таких проблем були суперечності щодо присудження ступеня бакалавра із загальних академічних предметів між університетами та вищими навчальними закладами, які зосереджені на професійно-технічній кваліфікації і також присуджували ступінь бакалавра відповідно до середнього циклу вищої освіти.

Так, уведення ступеня бакалавра в університетах призвело до того, що ЗВО, які належали до вищої освіти середнього циклу, вимагали, щоб «їхній» ступінь визнали як «бакалавр» вищого циклу. Університети вищого циклу дуже опиралися цьому, а держава не визначилась щодо цього конфлікту.

Адже Закон про вищу освіту середнього циклу уповноважує міністра освіти встановлювати розпорядження для вищих навчальних закладів та навчальних програм. Частина цього розпорядження – здобуття ступеня «професійного бакалавра». За Законом, важливим критерієм для цього нового ступеня є кваліфікація викладацького складу і посилання на навчальні програми і дослідження. Це, ймовірно, означало, що дані заклади мають співпрацювати з університетами й іншими науково-дослідними інститутами.

Також ухвалений ще один закон галузі вищої освіти – про створення центрів вищої освіти (Center for Videregående Uddannelse – CVU). Даний Закон дозволяє наявним вищим навчальним закладам об'єднатися в нові центри для розвитку середнього циклу вищої освіти. Сфера співпраці не була фіксована, але діяльність у центрах вищої освіти є регіональною умовою для продовження освіти й розвитку професійних груп. Навколо цього Закону точилося чимало суперечок, тому що місцеві навчальні заклади боялися втратити незалежність. Нині засновано перші центри вищої освіти.

На наш погляд, є вагомими причини для створення центрів вищої освіти. Оскільки нинішня структура вищої професійної освіти не підходить для надання гнучкої, кооперативної й інноваційної компетенції, яка заснована на знаннях економіки. Якщо вищі навчальні заклади мають відігравати важливу роль у розвитку навчання регіонів, то вони повинні навчитися співпрацювати один з одним. Адже від цього залежить, чи буде ступінь професійного бакалавра рівним університетському бакалавру.

Сьогодні датська вища освіта включає в себе університетський і неуніверситетський сектори (коледжі й академії). Є чотири типи навчальних закладів, що пропонують програми вищої освіти:

- академії професійної вищої освіти (пропонують програми короткого циклу, тривалість навчання 2–3 роки);
- університетські коледжі (пропонують програми середнього циклу, тривалість навчання від 3 до 4 років);

- університети (пропонують програми довгого циклу, що складаються зі ступеня бакалавра і магістра, з діапазоном традиційних і професійних програм; тривалість навчання зазвичай 5 (3 + 2) років);

- університетські установи з навчанням мистецтва та архітектури.

Відповідно до Закону про університети, керівники досліджень і рад досліджень в університетах несуть відповідальність за практичну організацію навчання й оцінювання, які є частиною іспитів. Отже, рада досліджень повинна забезпечити організацію, реалізацію та розвиток освітніх і навчальних заходів у такий спосіб (Browne, 2010: 45):

- переконуватися й розвивати якість освіти і навчання з подальшим моніторингом їх;
- надавати пропозиції для програм та їх змін;
- затверджувати організацію навчального процесу;
- розглядати заяви, що стосуються надання позик та пільг;

- оцінювати всі питання, які мають велике значення для виховання і навчання, а результати надавати ректору або особам, ним уповноваженим.

Навчання на різних циклах являє собою поєднання лекцій із навчанням групи / класу. Застосовуються методи, які формують у студентів незалежність і здатність до інноваційної творчості.

Професійні програми бакалавра зазвичай складають у взаємодії теорії й практики, що передбачає різні форми навчання, наприклад, тематичні дослідження, лекції та вправи, проблемно-орієнтовані проекти та практичні заняття. Викладачі можуть пропонувати власні методи навчання та матеріали.

Висновки. Всі реформи, які відбулися у Королівстві Данія, привели до того, що освіта є першою перевагою держави й суспільства країни. Крім того, протягом багатьох років Данію вважають одним зі світових лідерів щодо виділення відсотка валового національного продукту для системи освіти. Варто зауважити, що система вищої освіти в Данії не найідеальніша у світі, але країна вже майже наблизилася до своєї мрії. Результатом цього є те, що все більше іноземних студентів, вихідців з Норвегії, Німеччини, Швеції, Румунії, Литви, приїжджають навчатися до цієї країни, а датські студенти рідше виїжджають навчатися за кордон.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Browne J. Securing a Sustainable Future for Higher Education. Report of the Independent Review of Higher Education Funding and Student Finance. London: Department for Business, Innovation and Skills, 2010. URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/422565/bis-10-1208-securing-sustainable-higher-education-browne-report.pdf.
2. Fägerlind I., Strömquist G. Reforming higher education in the Nordic countries – studies of change in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. International Institute for Educational Planning, UNESCO, 2004. 268 p. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001390/139015e.pdf>.
3. Hansen H. Educational Evaluation in Scandinavian Countries: Converging or Diverging Practices? Scandinavian Journal of Educational Research. 2009. № 53 (1). P.71–87.
4. Hansen H. University Reforms in Denmark and the Challenges for Political Science. European Political Science. 2011. № 10 (2). P. 235–247.
5. Haue Harry. The Didactics of History and Educational Policy in Denmark (Five Lectures). Translated by Thomas Derek Robinson, TD-Academics Tryk: Print & Sign, Syddansk Universitet, 2007. P. 200.
6. Hedmo T., Wedlin L. New modes of governance: the re-regulation of European higher education and research. In European Universities in Transition. Issues, Models and Cases edited by Mazza, Carmelo, Paolo Quattrone and Angelo Riccaboni. Edward Elgar: Cheltenham, 2008. P. 113–132.
7. Nezhyva O. Higher education system in modern Germany: social-philosophical analysis. Future Human Image. 2015. Vol. 2 (5). P. 164–170.

REFERENCES

1. Browne J. Securing a Sustainable Future for Higher Education. Report of the Independent Review of Higher Education Funding and Student Finance. London: Department for Business, Innovation and Skills, 2010. URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/422565/bis-10-1208-securing-sustainable-higher-education-browne-report.pdf [in English].
2. Fägerlind I., & Strömquist G. Reforming higher education in the Nordic countries – studies of change in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. International Institute for Educational Planning, UNESCO, 2004. 268 p. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001390/139015e.pdf> [in English].
3. Hansen H. F. Educational Evaluation in Scandinavian Countries: Converging or Diverging Practices? Scandinavian Journal of Educational Research, 2009. 53(1). pp.71–87. [in English].
4. Hansen H. F. University Reforms in Denmark and the Challenges for Political Science. European Political Science. 2011. 10(2). pp. 235–247. [in English].
5. Haue Harry The Didactics of History and Educational Policy in Denmark (Five Lectures) / translated by Thomas Derek Robinson, TD-Academics Tryk: Print & Sign, Syddansk Universitet, 2007. pp.200. [in English].
6. Hedmo T. and Wedlin L. New modes of governance: the re-regulation of European higher education and research. In European Universities in Transition. Issues, Models and Cases edited by Mazza, Carmelo, Paolo Quattrone and Angelo Riccaboni. Edward Elgar: Cheltenham, 2008. pp. 113–132. [in English].
7. Nezhyva O. Higher education system in modern Germany: social-philosophical analysis. Future Human Image. 2015. Vol. 2 (5). PP. 164–170. [in English].